

Úvod do prezentácie

Muzeológia a prezentácia

Ľudská kultúra – komplex duchovných a materiálnych hodnôt

- Hmotné a nehmotné dokumenty tvorivej činnosti človeka
- Hľadanie kultúrnych prvkov, hodnôt, kultúrnych kontextov
- Generačná transmisia - odkaz

Hmotné a nehmotné dokumenty

- ◆ Zhromažďovanie dokladov o vlastnej civilizácii
- ◆ Vznik najstarších zbierok (reprezentácia, majetok, náboženské motívy), status vlastníka
- ◆ Cirkevné zbierky – relikvie
- ◆ Renesancia, osvietenstvo – racionálne pochopenie sveta, pestovanie vedy
- ◆ Múzeum – inštitucionálne prostredie k pestovaniu vedy

Hmotné a nehmotné dokumenty

- ❖ **Hmotná kultúra** - prostriedok pre udržanie ľudského rodu, prameň vedeckého poznania, svojbytný prostriedok ľudskej komunikácie
- ❖ Medzigeneračné predávanie poznatkov, kultúrnych hodnôt
- ❖ Kultúrne, kulturotvorné chovanie spoločnosti:
zhromažďovanie a uchovávanie prvkov dokumentujúcich danú kultúru a vývoj prostredia

Hmotné a nehmotné dokumenty

- ❖ **Kulturotvorné chovanie** – predmet muzeológie –
múzejný fenomén – inštitucionálna podoba,
múzeum
- ❖ **Múzeum** - funkcie uchovávacie a komunikačné,
zamerané aj na dokumentáciu prostredia
- ❖ Pamäťové /fondové/ inštitúcie (archívy, knižnice,
múzeá)

Múzeum, múzejné prostredie, múzejná kultúra

- ◆ zhromaždisko, konzervátor, interpret a mediátor kultúrnych informácií, správca kultúrnych hodnôt
- ◆ rozširovanie poznatkov, vzdelávanie, výchova, osвета, štúdium – súčasťou múzejnej prezentácie
- ◆ primárnym komunikačným prostriedkom sú fyzické predmety

Múzeum, múzejné prostredie, múzejná kultúra

- ❖ múzeá sú primárne zamerané na koncepčné vytváranie zbierkových súborov (uchovávanie, skúmanie a vystavovanie pre verejnosť)
- ❖ múzejné zbierky – tezaurus - vedecky spracované, autentické svedectvo kulturotvorného významu
- ❖ tezaurus nemá explikačnú funkciu → bádanie, prezentovanie, fixuje stav dosiahnutej úrovne kultúry

Múzeum, múzejné prostredie, múzejná kultúra

- ◆ Prezentácia tezauru v dejinách – jednoduché ukazovanie – prezentácia (funkčné spracovanie témy vyjadrenej dokladmi a pomocnými prostriedkami s využitím výtvarných a technických možností múzejného prostredia)
- ◆ múzeum bolo dlhodobo chápané prioritne ako vedecká inštitúcia – skladisko zbierok (19. stor.)

Múzeum, múzejné prostredie, múzejná kultúra

- ◆ (pol. 19. stor.) otvorenie múzeí, zmeny v chápaní múzea a jeho úlohy v spoločnosti – demokratizácia spoločnosti, svetové výstavy pre širšiu verejnosť – nové typy múzeí (umeleckopriemyselné, technické...) → nové formy a prístupy prezentačnej činnosti

Múzeum, múzejné prostredie, múzejná kultúra

- ❖ 20. storočie – intencionalita a ideové pozadie múzejnej prezentácie (programová orientácia prezentácie, zámerné pôsobenie na návštevníkov)
- ❖ výber predmetov s výchovno-vzdelávacím cieľom, pôsobenie na návštevníka (exponáty ako prostriedky k realizácii zámeru)
- ❖ prioritou sa stala zrozumiteľnosť, chápanie vystavenej témy – tlak na doplnkové prostriedky

Múzeum, múzejné prostredie, múzejná kultúra

- ❖ pomocou zbierok vzdelávať a vychovávať,
potešiť...

Mannheim 1903 – aktivita
v oblasti vzdelávania,
popularizácie, sprostredkovanie
exponátu...

Alfred Lichtwark

Múzeum, múzejné prostredie, múzejná kultúra

- ❖ „user-friendly“ – prispôsobenie sa potrebám návštevníka
- ❖ prispôsobenie sa, konkurencia vo voľnočasových aktivitách
- ❖ snaha osloviť návštevníka a zaujať ho ponukou výstav a sprievodných podujatí

Terminológia

- ◆ **Výstava** – krátkodobejšia (mesiace), múzejná výstava a výstava v múzeu
- ◆ **Expozícia** – komunikuje jadro tezauru, dlhodobá (roky), prináša explikáciu skutočnosti, stojí na autentických predmetoch, kompendiálny charakter
- ◆ **Komunikácia** - prenos informácií zo strany expedienta k recipientovi prostredníctvom média – **komunikačný efekt**

Terminológia

- ◆ **Múzejná prezentácia** (múzejná výstava – výstava v múzeu)
- ◆ **Exhibition**
- ◆ **Exhibit(s)**
- ◆ **Display**
- ◆ **Exhibition design**
- ◆ **Exhibit display** – čiastočné vystavenie
- ◆ **Presentation**
- ◆ **Cyber (virtual/digital) exhibition**

Odporúčaná literatúra

- ◆ staršie práce K. Čermák, F. Macháček
- ◆ Jiří Neústupný: *Otázky dnešního muzejnictví* (1950)
- ◆ Josef Beneš: *Muzejní prezentace* (1981)
- ◆ Petra Šobáňová: *Muzejní expozice jako edukační médium 1 a 2* (2014)
- ◆ Jan Dolák: *Muzeum a prezentace* (2015)

Odporúčaná literatúra

- ◆ Friedrich Waidacher: *Príručka všeobecnej muzeológie* (1999)
- ◆ David Dean: *Museum Exhibition : Theory and Practice* (1996)
- ◆ Martin E. Schärer: *Die Ausstellung : Theorie und Exempel.* (2003)
- ◆ Lord, Barry – Lord, Gail Dexter (eds.): *The Manual of Museum Exhibitions* (2002)

Formy prezentácie

- ◆ predstaviť abstraktný problém konkrétnymi autentickými predmetmi, dokladujeme muzeáliami
- ◆ vytvárame reprezentáciu, rekonštruujeme realitu
- ◆ prezentácia pomocou **klasickej formy** (výstava, expozícia) **ostenziou** – ukazovaním konkrétnych vecí
- ◆ prezentácia pomocou **edukačných procesov**
- ◆ prezentácia **alternatívnymi formami**

Teória múzejnej prezentácie a komunikácie

- ❖ Pokiaľ nebude zbierka prezentovaná, jej význam je prakticky pre ďalší rozvoj kultúry nulový
- ❖ Teória múzejnej prezentácie súvisí s teóriou komunikácie
- ❖ Komunikácia - základ všetkých vzťahov medzi ľuďmi, o proces vyjadrovania a výmeny významu hodnôt

Teória múzejnej prezentácie a komunikácie

- ❖ Súčasťou komunikácie logicky feedback - spätná väzba, reakcia
- ❖ Múzeum komunikuje pomocou zbierkových predmetov ako príkladov, znakov a symbolov (semiotika)
- ❖ Cieľom je rozlišovať znakovú stránku rôznych múzejných zbierkových predmetov

Charles Sanders Peirce

Teória múzejnej prezentácie a komunikácie

- ◆ Symboly sú nástroje, ktoré človek kladie medzi seba a skutočnosť
- ◆ **Model procesu komunikácie:** 1. komunikátor (expedient) - nositeľ myšlienky a informácie; 2. kódovanie – prevod myšlienok do súboru symbolov; 3. správa – výsledok kódovacieho procesu; 4. prostriedok – vlastný nosič správy; 5. dekódujúci príjemca (recipient); 6. spätná väzba – reakcia; 7. šum – všetky možné faktory meniace obsah správy

Teória múzejnej prezentácie a komunikácie

- ◆ Problémy komunikácie: 1. sprostredkovaná komunikácia cez niekoľko objektov; 2. komunikačné zahltenie - ponúkame toľko informácií, že ich nestačí vnímať; 3. s ohľadom na poslucháčov nevhodná forma správy, napr. cudzie slová, odborné termíny apod. s ľuďmi s nižšou úrovňou vzdelania; 4. vágna formulácia, bezobsazné slová a vety - oslabujú a sponchybňujú význam; 5. neschopnosť či neochota načúvať príjemcovi

Teória múzejnej prezentácie a komunikácie

Efektivita komunikácie

- ❖ dôveryhodnosť
- ❖ kontext
- ❖ obsah
- ❖ jasnosť
- ❖ kontinuita a konzistencia
- ❖ kanále
- ❖ schopnosť verejnosti

Teória múzejnej prezentácie a komunikácie

- ❖ Najčastejšie používané formy komunikácie v múzeu: auditívna (reč, hudba) a vizuálna (písmo, obraz, fotografia, trojrozmerné predmety)
- ❖ Múzejné expozície sú takmer vždy mixom verbálnej komunikácie (využívanie slov a jazyka) a neverbálnej (použitie znakov a symbolov)

Teória múzejnej prezentácie a komunikácie

- ◆ Funkcie komunikácie: informatívna, inštruktívna, presvedčovacia, posilňujúca a motivujúca, vzdelávacia a výchovná, socializačná a spoločensky integrujúca, osobnej identity, poznávacia, zverit' sa (čes. svěřit), úniková
- ◆ V múzejnej prezentácii je neverbálna komunikácia je často podstatne účinnejšia (presvedčivejšia) ako verbálna

Teória múzejnej prezentácie a komunikácie

Aspekty špecifikujúce múzejnú prezentáciu (Stránský)

- ❖ historicko-spoločenská konštelácia
- ❖ médium nemožno stotožňovať so skutočnosťou
- ❖ médium je nositeľom výpovede o určitej skutočnosti

Médiá sú prostriedky **vytvorené** ku komunikácii

Teória múzejnej prezentácie a komunikácie

- ❖ Komunikácia predmetom – nielen popisnými informáciami, ale aj kontextom - nielen vizuálne, ale aj to, čo je za predmetom
- ❖ P. Van Mensch: výstavný softvér - primárne múzejné objekty, sekundárne nákresy, dokumenty, zvukové nahrávky a výstavný hardvér - priestor, panely, vitríny.
- ❖ Rozlíšenie informačnej hodnoty predmetu - hardvérom sú fyzické a štrukturálne vlastnosti predmetu (materiál, konštrukcia, tvar a pod.) a softvérom je dokumentácia, kontextové informácie, funkčné vlastnosti, použiteľnosť

Teória múzejnej prezentácie a komunikácie

Základné návštevníkom vytvorené kontexty:

- ◆ osobný kontext
- ◆ sociálny kontext
- ◆ fyzický kontext

Teória múzejnej prezentácie a komunikácie

- ❖ Základom ľudskej komunikácie je ukazovanie vecí, **ostenzia** – druh bezznakového vyjadrenia, zámerné ukazovanie
- ❖ Základné spôsoby ľudského vyjadrovania a poznávania: 1. *reprezentácia* = ne-rezentatívny typ - vyjadrovanie pomocou znakov, modelov prezentujúce náhražku; 2. *ostenzia* = prezentatívny typ - vyjadrovanie pomocou samotných vecí ich ukazovaním, originálom

Teória múzejnej prezentácie a komunikácie

Jakobsonov model jazykovej komunikácie
(zdieľaný kód)

- ❖ pôvodca
- ❖ príjemca
- ❖ kanál
- ❖ správa
- ❖ kontext

Teória múzejnej prezentácie a komunikácie

- ❖ Komunikát - jazykový alebo mimojazykový prejav
- ❖ Múzejný kód (výstavná reč) - informácie sú kódované do reči vecí, resp. hmotných dokladov rozličných kultúrnych a prírodných fenoménov
- ❖ v múzeu sa vystavuje téma, nie muzeálie – v procese múzejnej komunikácie sú prostriedkami (Beneš)

Teória múzejnej prezentácie a komunikácie

- ◆ Komunikačné doplnky: obrazové, znakové a textové (Beneš)
- ◆ Múzejná výstava je interpretujúca prezentácia určitých situácií pomocou autentických dokladov
- ◆ Hermeneutika - veda o výklade a porozumení

Teória múzejnej prezentácie a komunikácie

- ❖ sekundárna selekcia tezaurovaných predmetov
- ❖ **proces mediácie** - znaková sústava s väčšou a komplexnejšou výpovednou schopnosťou
- ❖ **múzejná výstavná reč** – súbor vyjadrovacích prostriedkov v určitých väzbách a vzťahoch, vyjadruje obsah, komunikuje, predáva vyjadrenia

Teória múzejnej prezentácie a komunikácie

- ◆ schopnosť výstavy vytvoriť dojem
- ◆ Múzejná prezentácia - vypovedá o prezentovanej téme, zobrazovaných skutočnostiach, sprostredkováva autentické svedectvo, je správou o zámeroch a postojoch tvorcov prezentácie, o dobovom diskurze

Teória múzejnej prezentácie a komunikácie

- ◆ Expozícia ako znaková sústava – predmety sú komunikované cez znaky a symboly (mix prístupov sémantických – významových a semiotických – znakových)
- ◆ Exponát má informačnú funkciu (posolstvo) alebo uzavretú funkciu ako súčasť kontextu, záleží, akú úlohu mu priradíme

Teória múzejnej prezentácie a komunikácie

Martin R. Schärer rozlišuje medzi:

- ◆ znakmi vedomými, zámernými
- ◆ znakmi nevedomými, nezámernými
- ◆ Indikátormi

Úloha predmetu v expozícii (uzavretý do seba,
posolstvo)